

YAŞAR ŞAHİN ANIL
Kartal Emekli Hakimi

**BOŞANMA SEBEBİ OLARAK
EVLİLİK BİRLİĞİNİN TEMELİNDEN
SARSILMASI:**

GEÇİMSİZLİK

Beta

II

Yayın No : 1954
Hukuk : 912

1. Baskı - Mart 2008- İSTANBUL

ISBN 978 - 975 - 295 - 852 - 4

Copyright© Bu kitabın bu basısının Türkiye'deki yayın hakları BETA Basım Yayım Dağıtım A.Ş.'ye aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Dizgi : Beta Basım A.Ş.
Baskı - Cilt : Kahraman Ofset
Bağcılar/ İstanbul (0-212) 629 00 01
Kapak Tasarım : Gülgonca Çarpık

Beta BASIM YAYIM DAĞITIM A.Ş.
Himaye-i Etfal Sokak Talas Han No. 13-15
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel : (0-212) 511 54 32 - 519 01 77
Fax: (0-212) 513 87 05 - 511 36 50
e-mail: betakitap@betakitap.com
www.betakitap.com

ÖZLEM, ULAŞ VE ANIL'a

*Ben annemin evinde
Fındık, fıstık, üzüm
İlerde evlenince
Çuvalla düşünürdüm*

Behçet Necatigil*

---

* Necatigil (kage) S. 8

ÖNSÖZ

Deneyisel bilimlerin büyük bir hızla geliştiği, doğal yasaların üst üste keşfedildiği bir çağda yaşıyoruz. Buna karşılık, toplumsal bilimlerde ve özellikle de hukukta ulaştığımız aşamaların yetersizliği yadsınamaz. Öyle ki, Amerikalı ünlü hukukçu Warren'in: "Dünyada ortaya çıkan bilimsel ve teknolojik değişikliğin hızlanma temposu; hukukta gerçekleşen değişikliklere oranla, tavşanla yarışan kaplumbağaya benzemektedir." şeklindeki söylemi, dünyada ortaya çıkan pek çok uyuşmazlıkla, hemen hemen her gün doğrulanmaktadır. Örneğin; siyasal yaşamda olduğu gibi, toplum katında karşılaşılan türlü sorunların çözümü için hukukçuların ortaya koydukları görüşlerdeki karşıtlıklar, bazen insanları rahatsız edici boyutlara ulaşmaktadır. Bu durumun, kimi hukukçuların hala itibar ettiği, bilimsellikten uzak; belirli ve sağlam kural ya da yöntemlere dayanmayan ve yalnızca geleneksel formüller ile dogmalardan beslenmiş bir takım öznel çözüm denemelerinden kaynaklandığı kuşkusuzdur. İşte bu nedenledir ki; insanlığın yaşamakta olduğu bilimsellik ile sanı ya da eski kuralların yorumlanmalarıyla elde edilen birikimlerden oluşan bu ayrı "İki Kültür"ün , makul koşullarla birleştirilmesi, bazı düşünürlerce pek acil bir gereklilik olarak nitelendirilmiştir. Çünkü: "hala kültürün tamamı geleneksel kültürden ibaretmiş gibi davranılması, sanki doğa düzeni yokmuşçasına, sanki doğa düzeninin araştırılması gerek kendi başına gerekse doğurduğu sonuçlar açısından hiç önemli değilmiş gibi ; sanki bilimin inşa ettiği fiziksel dünya; yapısı, düşünsel derinliği, karmaşıklığı ve dile getiriliş biçimi açısından insan zihninin en güzel, en harika kolektif çalışması değilmiş gibi"² davranılması; uygarlığın ulaştığı düzeyle büyük bir çelişki göstermektedir.

Bu bağlamda; inceleme konumuz olan; "Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması" olayının saptanması için, 4787 sayılı yasayla konulan yeni yöntemin hukukumuzla sağladığı değerli katkıların vurgulanması gerekmektedir. Gerçekten de; söz konusu; "Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair "9.01.2003 tarih ve 4787 sayılı yasanın 5. maddesinde; aile mahkemelerinde psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı gibi uzmanların görevlendirilmiş olması, ülkemiz açısından boşanma davaları konusunda çok önemli bir devrim niteliğinde olmuştur. Bu yeni olanaklar sayesinde

¹ Warren (kage) S. 9

² Snow (kage) S. 101, 104

VIII

artık; boşanma olasılığı içinde bulunan tarafların; “Geçimsizlik” halinde olup olmadıkları hususunun öznel anlayışlar yerine; gerçekçi yani nesnel ölçütlerle saptanacağı umut edilebilir.

Ancak bu beklentinin yalnızca; mahkemede görevlendirilmiş olan uzmanların bilimsel katkılarıyla gerçekleşecek bir umut olarak sınırlandırılmaması gerekeceği de açıktır. Çünkü karar makamında bulunan mahkeme hakiminin; bilimsel yöntemlerden yararlanabilme fırsatını kullanma yeteneğinin yönetmediği bir yargılamadan, beklenen sonuçların çıkamayacağı tartışılmaz. Bu ise, davalarda; yeniliğe açık, dogmalara karşı, akla uygun, evrenselliğe yönelik, hoşgörülü ya da ölçülü olma sıfat ve tavırlarını içeren “Bilim Ahlakı”na sahip³ hakimlerin, belli bilimsel yöntemleri kullanmalarını zorunlu kılmaktadır.

“Bütün peşin kanılardan arınmış bir zihinle, hiçbir eksik bırakmadan toplanmış delillerin bir bütün olarak değerlendirilmesi suretiyle, kanıtların niteliğinden doğan zorunlu sonuca ulaşılmasını ve bu sonuca varılırken de ölçülü olmak ve bilimsel verilerden yararlanmaktan hiç bir zaman ayrılmayı kapsayan düşünce uğraşısıyla, gerçeğe varılamaması olanaksızdır. Aslında; bütün ilim kollarında olduğu gibi hukuk alanında da önemli olan; istenilen gerçeğe ulaşılmasını sağlayabilecek yöntemlerin uygulanabilmesidir. Yoksa istenilen sonuca ulaşılması için, yalnızca kendisine özgü üstün yetenekleri olan kişileri beklemek , bilimsellikten uzaklaşmak olur.”⁴

İşte bu görüş ve anlayış içerisinde yürütülmüş bulunan incelememizi, aşırı bir cesaret olarak değerlendirilmeyeceği umuduyla, okuyucuların beğenisine sunuyoruz.

Yaşar Şahin Anıl

---

³ Bayet (kage) S. 36 vd.

⁴ Anıl (kage) - Hukuk Denemeleri-Takdir Hakkı-S. 11

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
-------------	-----

I. KİTAP**BOŞANMA SEBEBİ OLARAK EVLİLİK BİRLİĞİNİN TEMELİNDEN
SARSILMASI GEÇİMSİZLİK**

GİRİŞ	3
I) BOŞANMANIN TARİHSEL GÖRÜNÜMÜ.....	5
A) İLKEL TOPLUMLARDA BOŞANMA	4
B) İLKÇAĞDA BOŞANMA	6
a) Eski Mısır'da Boşanma	6
b) Sumer, Babil Ve Asurlar'da boşanma	6
c) Antik Athenai Toplumunda boşanma	8
d) Roma Devletinde Boşanma	9
C) HRİSTİYANLIKTA BOŞANMA	10
D) İSLAMİYET'TE VE KANUNU MEDENİ'NİN KABULÜNDEN ÖNCE TÜRKİYE'DE BOŞANMA	11
II) TARİHSEL GÖRÜNÜM VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUK BAKIMINDAN BOŞANMA	16
A) BOŞANMAYI KABUL ETMEYEN SİSTEMLER	16
B) BOŞANMANIN SERBEST OLDUĞU SİSTEMLER	17
C) BOŞANMAYI BELLİ NEDENLERE BAĞLAYAN SİSTEM	18
a) Kusur İlkesi	19
b) İrade İlkesi	20
c) Aile Birliğinin Temelinden Sarsılması İlkesi	20
d) Elverişlilik İlkesi	21
e) Eylemli Ayrılık İlkesi	22
D) BOŞANMA HAKKINDA KARMA GÖRÜŞ SİSTEMİ	22
III) BOŞANMANIN EVRİMLEŞMESİ	22

I. BÖLÜM
TÜRK HUKUKUNDA BOŞANMA SEBEPLERİ

A) ÖZEL BOŞANMA SEBEPLERİ	26
a) Zina	27
b) Hayata Kast, Pek Kötü Veya Onur Kırıcı Davranış	27
c) Suç İşleme Ve Haysiyetsiz Hayat Sürme	27
d) Terk	27
e) Akıl Hastalığı	28
B) GENEL BOŞANMA SEBEPLERİ	28
a) Evlilik Birliğinin Sarsılması	29
b) Eşlerin Anlaşarak Boşanmaları	29
c) Ortak Hayatın Yeniden Kurulamaması	30
C) ÖZEL BOŞANMA SEBEPLERİYLE GENEL BOŞANMA SEBEPLERİNİN İLİŞKİSİ	30
a) Boşanma Sebeplerinin Mutlak ve Nispi Oluşları	30
b) Özel Ve Genel Sebeplerin Çakışması Yönünden İlişki	31

II. BÖLÜM
**EVLİLİK BİRLİĞİNİN TEMELİNİDEN SARSILMASI SEBEBİYLE
BOŞANMA**

A) YASAL DAYANAK	34
B) TEMELİNDEN SARSILMANIN ÖĞELERİ	35
a) Nesnel Koşul = Temelde Sarsılma	36
b) Öznel Koşul = Çekilmez Hale Gelme	37
C) TARAFLARIN KUSURU	39
a) Tamamen Davacı Eşin Kusurlu Olduğu Durum	43
b) Davacı Eşin Kusursuz Fakat Davalı Eşin Kusurlu Olduğu Durum	44
c) Davacı Ve Davalının Her İkisinin De Kusurlu Olması	44
1) Davacının Kusurunun Ağır Ve Davalının Kusurunun Az Olması	44
2) Davalının Kusurunun Ağır Ve Davacının Kusurunun Az Olması	45
3) Davacı Ve Davalının Geçimsizlikte Kusursuz Olmaları ...	45
4) Davacı Ve Davalının Eşit Kusurda Olmaları	46
D) KUSURSUZ YA DA AZ KUSURLU EŞİN İTİRAZ HAKKI	46
E) BOŞANMA DAVASI	48
F) HAKİMİN VERECEĞİ KARAR	53

III. BÖLÜM İNSANIN MUTLULUĞU

A) İNSANIN YAPISI	55
B) İNSANIN EĞİLİM VE ARZULARI	56
a) Yaşamı Devam Ettirme Arzusu	63
b) Cinsel Doyuma Ulaşmak Arzusu	63
c) Önemsenmek	63
d) Üstün Olma Arzusu	64
e) Korunma Arzusu	65
f) Dostluk Arzusu	65
g) Takip Ve Avcılık Arzusu	66
C) İNSAN EĞİLİM VE ARZULARININ DOYURULMASI	67
D) AİLENİN ÖNEMİ	69
E) MUTLULUK	69
a) Mutsuz İnsan	71
b) Mutlu Olmanın Koşulları	74
1) Mutluluğun Temel Koşulları	74
2) Mutluluğun Beceri Koşulları	76
2/a) Mutlu Olmağa Çalışmak	76
2/b) Mutlu Gibi Davranmak	77
2/c) Bilgili Olmak	78
2/d) Dışa Dönük Olmak	79
2/e) Hareketli Bir Yaşam Sürmek	79
2/f) Dostluklar Kurmak	80
2/g) Düşünsel Önlemler Almak	80
c) Mutlu İnsan	82

IV. BÖLÜM AİLE

A) AİLENİN KURULUŞU	84
a) Aile Ve Evliliğin Kısa Tarihçesi	84
b) Evlenme Sebepleri	90
c) Evlenmenin Aile Olarak Kurumlaşması	91
1) Cinselliğin Yüceltilmesi	91
2) Çocukların varlığı	92
d) Aile Ve Mutluluk	92
B) AİLENİN İŞLEVİ	93
a) İnsanın temel Arzularının Doyurulması	93

b) Aile İçinde Temel Arzuların Yeri.....	94
1) Yaşamak Ve Sağlıklı Olmak.....	95
2) Cinsel Doyum Arzusu Ve Aşk.....	96
3) Önemsenmek.....	100
4) Üstünlük.....	100
5) Korunma.....	101
6) Dostluk = Şefkat = Sevgi.....	102
7) Çocuklar.....	103
C) DÜZGÜN AİLE.....	104
D) BOZUK AİLE.....	106
a) Ailenin Bozulmasının Sebepleri.....	107
1) Toplumsal Sebepler.....	107
2) Ekonomik Sebepler.....	108
3) Kişilere İlişkin Sebepler.....	108
b) Bozuk Aile Örnekleri.....	109

V. BÖLÜM HAKİMİN TAKDİRİ

A) HAKİMİN TAKDİR HAKKI.....	112
a) Takdir Hakkının Denetlenmesinin Sebepleri.....	115
b) Takdir Hakkının Sınırları.....	115
1) Yasalara Uygunluk.....	115
2) Makul Olmak.....	117
3) Makul Takdirin Koşulları.....	119
3/a) Hakimlere İlişkin Koşullar.....	119
3/b) Makul Takdirin Yöntemleri.....	119
&) Mantık kurallarına Aykırı Olmamak.....	120
&) Tabula Rasa İlkesi.....	122
&) Gerekli Araştırmaların Yapılması.....	122
&) Sonuç Çıkarma İlkelerine Uymak.....	123
3/c) Doğru Sonuç Çıkarmanın Koşulları.....	123
&) Kanıtların Bir Bütün Olarak Değerlendirilmesi.....	123
&) Takdirin Kanıtların Niteliğine Uygun Olması.....	124
&) Hakkaniyete Uygun Olmak.....	124
&) Ölçülü Olmak.....	125
&) Kararların Gerekçeli Olması.....	126
c) Takdir Hakkının Niteliği.....	126
B) BOŞANMA HUKUKUNDA HAKİMİN TAKDİR HAKKI.....	127
a) Yasalara Uygunluk Yönünden Uygulamalar.....	130

1) Tam Kusurlu Eşin Kusursuz Eş Hakkında Açtığı Davanın Reddi Gerekir	130
2) İradi Olmayan Hareketler Kusur Sayılmaz	131
&) Akıl Hastalığı	131
&) Hastalıklar	132
&) Semavi Afetler	132
3) Fevri Hareketler Kusur Sayılmaz	133
4) Yasal Hakların Kullanılması Kusur Sayılmaz	133
5) Kendi Kusuruna Dayanılarak Hak İstenemez	134
6) Kamu Düzeni Gerektirdiğinde Boşanma Kararı Verilebilir	134
7) Boşanma Kararının Alınmasında Küçük Çocukların Durumlarının da Gözetilmesi Gerekir	136
8) Af Edilen Kusurlar Boşanma Davasına Konu Yapılamazlar	136
9) Az Kusurlu Eş, Kusurlu Eşin Davasına Kötü Niyetle İtiraz Edemez	140
10) Usul Hükümlerine Uymadan Karar Verilemez	140
11) Kesin Hüküm Kuralları Göz Önüne Alınmalıdır	140
b) Makul Olmak İlkesi Yönünden Uygulamalar	142
1) Davacı Ve Davalının kişilikleri İle Ekonomik Ve Sosyal Durumları Göz Önünde bulundurulmalıdır	142
2) Eşlerin yaşı Ve Evlilik Süreleri Dikkate Alınmalıdır	143
3) Aynı Evi Paylaşmak Geçimsizlik Olmadığını Göstermez	144
4) Müşterek konut Sağlanmaması Geçimsizlik Yaratır	144
5) Fiili Ayrılık Durumunda da Geçimsizlik Olabilir	144
6) Boşanma Davasının Açılmasından Sonraki Olaylara Dayanılmaz	145
7) Fiili Ayrılık Başlı Başına Boşanma Sebebi Değildir	145
8) Soyut Beyanlara Dayanılarak Boşanma Kararı Verilemez:	146
9) Boşanma Sebebi Ortadan Kalkmış İse Boşanma Kararı Verilemez	146
10) Nesnel Öğe, Özel Ögeyi Etkiler:	146

V. BÖLÜM

EVLİLİK BİRLİĞİNİ TEMELİNDEN SANSAN OLAYLAR

A) KONUNUN TANIMI	149
-------------------------	-----

a) Yasal Dayanak	149
b) Evlilik Birliğinin Temelden Sarsılması = Geçimsizlik	150
B) EVLİLİĞİ TEMELİNDEN SARSICI OLAYLARIN SINIFLANDIRILMASI	152
a) Şekli Temelden Sarsıcı Olaylar	152
1) Eşlerdin Boşanma Konusunda Anlaşması	153
2) Ortak Hayatın Yeniden Kurulamaması	153
b) Gerçek Temelden Sarsıcı Olaylar	153
C) GERÇEK TEMELDEN SARSICI OLAYLARIN BELİRLENMESİ	153
a) Evlilikte Olumsuzlukların Çıkması	154
1) Mutsuzluk	154
2) Bozuk Aile	155
3) Katlanılmazlık	155
4) Af Etmezlik	156
5) Kabul Etmezlik:	157
b) Olguların İfşa Edilmesi	157
1) Ayrı Yaşamak	157
2) Boşanma ve Ayrılık Davası	158
c) Olgunun Hükmen Saptanması	159
1) Boşanma Davalarında İspat Yükü	159
2) Boşanma Davalarında Hakimin takdir Hakkı	159
3) Hakimin Kararı	162
3/a) Ayrılık	162
3/b) Boşanma Kararı	163
3/c) Boşanma Davasının Reddi	163
D) TEMELDEN SARSICI OLAYLARIN DÖKÜMÜ	163
a) Evlilik Birliğini Ağır Surette Sarsan Olaylar	168
1) Biyolojik Ve Fizyolojik Doyumsuzluklar	168
1/a) Yaşam Ve Sağlığın Tehlikeye Girmesi	168
Öldürmeğe Kalkışmak	169
Etkili Eylem	169
Şiddet Kullanmak	170
Yaşamsal Tehlike Yaratmak	170
Tehdit	172
Kocanın Karısını Fuhuşa Zorlaması	172
1/b) Cinsel Doyumsuzluk Ve Aşksızlık	172
Eşlerin Cinsel Obje Olarak Yetersizliği	173
Kadının Bakire Olmaması	174
Erkeğin İktidarsızlığı	174
Kadının Cinsel Birleşmeyi Başaramaması	175

Cinsel İlişkiden kaçınma	175
Eşlerin Sapık Cinsel Eğilimlerinin Olması	175
1/c) Çocuk Sahibi Olmak Ve Soyu Sürdürmek	
Güdüünün Doyumsuzluğu	175
Kasıtlı Olarak Çocuk Yapmamak	176
Çocuklara Özen Göstermemek	176
1/d) Korunma Ve Güven Arzusunun Doyurulmaması	177
Diğer Eşin Aile Bireylerini Korumaması	177
Eşin, Diğer Eşin Anne Ve Babasına Kötü	
Muamelesi	177
Eşin Bağımsız Konut Sağlamağa Çalışmaması	177
Eşin Müşterek Konuta Alınmaması Ve	
Kovulması	178
Eşe Ve Aile Bireyelerine Bakmamak	178
Eşin Kötü Alışkanlıkları Olması	178
Eşlerin Sadakatsizlikleri	178
Asılsız Şikayetlerde Bulunmak	179
Aile Mahremiyetinin İhlali	179
Korunma Ve Güven Duygularının Diğer	
İhlalleri	180
2) Toplumsal Kökenli Temel Arzular	180
2/a) Üstün Olma Ve Önemsenme İsteğinin	
Doyumsuzluğu:	181
Eşlerin Saygınlık Duygularının Tahribi	181
Hakaret	182
Sövme	183
Karşılıklı Hakaret	183
Eşin Küçük Düşürülmesi	183
Toplum İçinde Saygınlığın Kaybı	184
2/b) Dost Olamama Ve Sevgisizlik	184
İmtizaçsızlık	185
Sevgisizlik	185
Şefkatsizlik	185
Saygısızlık	186
İlgisizlik	186
Evlilik Birliğinin Gereklerini Yerine Getirmemek ...	186
Fiilen Ayrı Yaşamak	186
Kötü Günlerde Yanında Olmamak	186
b) Evlilik Birliğini Sarsabilen Olaylar	187
1) Toplumsal Düzensizlikler	187
1/a) Siyasal Ve Toplumsal Sebepler	187
1/b) Ekonomik Sebepler	188
2) Kişisel Düzensizlikler	188

2/a) Mutsuzluk	188
2/b) Mutluluk İçin Çalışmamak	190
E) SARSICI OLAYLARIN GEÇİMSİZLİK SAYILMASI	190
S O N U Ç	192
II. KİTAP	
İÇTİHATLAR	199
I. BÖLÜM	
BOŞANMAYA İLİŞKİN GENEL İÇTİHATLAR	199
II. BÖLÜM	
BOŞANMANIN ÖZEL VE GENEL SEBEPLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER	203
III. BÖLÜM	
KUSUR	205
IV. BÖLÜM	
HAKİMİN TAKDİR HAKKI	213
V. BÖLÜM	
GEÇİMSİZLİK	224
A) GENEL OLARAK	224
B) GEÇİMSİZLİK SEBEPLERİ	234
a) Evlilik birliğini Ağır Surette Sarsan Olaylar	234
1) Biyolojik ve Fizyolojik Doyumsuzluklar	234
2) Toplumsal Kökenli Temel Arzular	242
b) Evlilik Birliğini Sarsan Olaylar	247
C) GEÇİMSİZLİK SAYILMAYAN OLGULAR	250

III. KİTAP

BOŞANMAYLA İLGİLİ MEVZUAT — FİHRİSTLER YARARLANILAN ESERLER.....	255
---	------------

I. BÖLÜM

BOŞANMAYLA İLGİLİ MEVZUAT.....	257
---------------------------------------	------------

A) TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN BOŞANMAYA İLİŞKİN HÜKÜMLERİ.....	257
B) AİLE MAHKEMELERİNİN KURULUŞ , GÖREV VE YARGILAMA USULLERİNE DAİR KANUN	263

II. BÖLÜM

FİHRİSTLER	267
KİTAPTA KULLANILAN KISALTMALAR.....	270

III. BÖLÜM

YARARLANILAN ESERLER.....	271
---------------------------	-----